

NEBOJŠA ŠARKIĆ,
MILAN POČUČA

NAČELO ZAŠTITE IZVRŠNOG DUŽNIKA PREMA NOVOM ZAKONU O IZVRŠENJU I OBEZBEĐENJU RS

U V O D

Kao što je poznato novi Zakon o izvršenju i obezbeđenju, uvodi potpuno nov sistem organizacije u postupcima izvršenja i obezbeđenja.

Javni izvršitelj sada dobija javna ovlašćenja i on se pozicionira kao nova pravosudna profesija.

Naš generalni stav prema ovom pitanju je izuzetno pozitivan. Javni izvršitelji predstavljaju novu pravosudnu profesiju koja je umnogome, a očekujemo da će to i u narednom periodu činiti, relaksirala sudove od brojnih sporova male vrednosti u pogledu naplate komunalnih i njima srodnih delatnosti. Javni izvršitelji su podigli nivo kvaliteta rada i stručnosti, što je sasvim razumljivo kada imamo u vidu uslove koji su neophodni za obavljanje poslova javnog izvršitelja (diplomirani pravnik, pravosudni ispit, ispit za javnog izvršitelja, određene godine radnog iskustva, kao i opšta svojstva ličnosti da bi bio izabran), u odnosu na raniju praksu gde su sudski izvršitelji – službena lica suda uglavnom bili ljudi sa srednjom školom, bez posebnih čak ni kurseva za obavljanje ovih poslova.

Dr Nebojša Šarkić, profesor Pravnog fakulteta Univerziteta Union u Beogradu.

Milan Počuča, profesor Pravnog fakulteta, Univerziteta Privredna akademija u Novom Sadu.

Ipak, po našem mišljenju, ova činjenica da se država "odrekla" jedne izuzetno značajne sudske delatnosti kao što je izvršavanje sudskih odluka u građansko-pravnoj materiji morala bi da otvori pitanje i pažljivo uredi sistem zaštite izvršnog dužnika.

Razlog za ovakvo naše polazno shvatanje je činjenica da se ranije dužnik morao obraćati sudu odnosno državi u slučaju da je neko od njegovih prava u postupku sprovođenja izvršenja bilo narušeno ili da je pak on lično smatrao da je učinjena neka nepravilnost prema njemu. Država kao garant rada svih državnih činovnika predstavljala je dovoljno ozbiljan autoritet koji je mogao da umiri bilo fizička bilo pravna lica u kvalitet svoga rada ali i da garantuje pravičnu naknadu štete u slučaju da je namerno ili iz krajnje nepažnje došlo do određenih nepravilnosti u postupku sprovođenja izvršenja. Javni izvršitelji kao privatna pravosudna profesija sada moraju biti pod oštrom kontrolom i lupom kako bi se izbegle sve eventualne nepravilnosti koje bi mogle nastati namerno (u želji da se što pre ostvari predviđena nagrada od sprovođenja izvršenja ili iz nekih lukrativnih radnji koje bi pogodovala izvršnom poveriocu ili trećim licima).

Osnov za ovakav pooštreni oblik nadzora nad javnim izvršiteljima je svako normativni supstrat koji po našem mišljenju ne zadovoljava sve elemente koji bi bili neophodni da bi se dužnik valjano zaštitio u postupku izvršenja. Osim pravnih normi garanciju mora dati i kvalitetna primena pre sve od strane samih javnih izvršitelja, ali i valjano funkcionisanje kontrolnih mehanizama koji nadziru rad javnih izvršitelja (sudovi, Komora javnih izvršitelja, te Ministarstvo pravde).

Zakon o izvršenju i obezbeđenju kao i većina naših procesnih zakona ne opredeljuje se identično prema temeljnim načelima. Naime, ZIO pojedina načela definiše kao takva i po tom osnovu su lako prepoznatljiva¹ Za razliku od nekih načela poput spomenutog koja su odmah prepoznatljiva postoje određena načela koja se prostiru kroz veći broj zakonskih odredaba i mnogo ih je teže prepoznati i o njima davati određene sudove. Tako se pitanje zaštite izvršnog dužnika po našem mišljenju prostire praktično kroz celokupan zakon, ali ne u dovoljnoj meri konzistentno da bi obezbedilo pravilnost postupka i dalo mogućnost kvalitetne zaštite izvršnog dužnika što svakako ne bi uticalo na primaran cilj izvršnog postupka a to je da se izvršnom poveriocu obezbedi brža i ekonomična zaštita u realizaciji izvršne isprave.

U ovom članku smo nabrojali osnovne oblike zaštite izvršnog dužnika i dali svoje mišljenje o tome kako su oni sada pravno uređeni i svoje mišljenje o eventualnim poboljšanjima.

¹ Detanjnije, Nebojša Šarkiće, Mladen Nikolić, Komentar zakona o izvršnom postupku, Beograd, 2006.

NAČELO ZAŠTITE DUŽNIKA

Kao što je opšte poznato materija izvršavanja sudskih odluka do prve polovine XX veka, uglavnom je bila uređivana u građanskim zakonima i kasnije u građanskim procesnim zakonima. Tek prva polovina XX veka donosi posebne zakone o izvršenju i obezbeđenju u evropskim zemljama, te se njima posebno uređuje pitanje izvršenja sudskih odluka. Tako je i u tadašnjoj Kraljevini Jugoslaviji donet prvi Zakon o izvršenju i obezbeđenju koji je po našem mišljenju na jedan veoma moderan i sveobuhvatan način uredio pitanje položaja poverioca i dužnika, te uredio osnovne principe sprovođenja izvršenja koji su uglavnom do danas nepromenjeni²

Nakon Drugog svetskog rata 1945. godine doneti su propisi kojima je izvršeno razgraničenje sa zakonodavstvom Kraljevine Jugoslavije, te su tako ukinuti između ostalog i propisi o izvršenju i obezbeđenju. Sve do 1978. godine u tadašnjoj Jugoslaviji, u različitim oblicima federalnog uređenja, primenjivala su se *pravna pravila*. Te 1978. godine donet je novi Zakon o izvršnom postupku koji je ovo pitanje zaštite dužnika izuzetno potencirao s obzirom da se smatralo da je izvršni poverilac jači u pravu te da je obaveza države, pa samim tim i zakonodavca da uredi pitanje zaštite dužnika³ Svi zakoni koji su kasnije donošeni na nivou različitih oblika državnog uređenja SRJ, SCG, Republika Srbija, imali su približno iste odredbe koje su govorile o zaštiti izvršnog dužnika⁴ Ono što svakako treba reći da se načelo zaštite dužnika u svim navedenim zakonima tretiralo kao višeslojno pravo izvršnog dužnika da ima određena procesna prava i zaštitu u toku postupanja. To se pre svega odnosilo na: humano postupanje u sprovođenju izvršenja (npr. kod prodaje pokretnih stvari, pretresa stana, pretresa lica i sl), vremenu sprovođenja izvršenja, pravu na ulaganje pravnog leka, pravu na odlaganje izvršenja, vremenu sprovođenja izvršenja, obimu sprovođenja izvršenja i sl. Pojedini od ovih pravnih instituta različito su tretirani u pojedinim vremenskim fazama te se tako iz perioda možda prenatlažene zaštite dužnika u periodu 1978.

² O izvršenju i obezbeđenju iz tog perioda vidi B. Poznić, Sistem izvršnog prava, Beograd, 1939. i Komentar Zakona o izvršenju i obezbeđenju, Čulinović – Matijević, Beograd, 1939).

³ Vidi obrazloženje uz član 5. zaštita dužnika, član 42. granice izvršenja, član 43 vreme izvršenja, član 44. postupanje službenog lica, član 45. izvršenje u prostorijama pravnog lica, te član 47. nepravilnosti pri sprovođenju izvršenja – Priručnik za primenu Zakona o izvršnom postupku N. Šarkiće, D. Rašić, Savremena administracija, Beograd 1990).

⁴ Vidi Građanski izvršni postupak, N. Šarkiće i Komentar Zakona o izvršnom postupku, N. Šarkiće, M. Nikolić, Fakultet za poslovno pravo, Beograd 2005; N. Šarkiće, M. Nikolić, Komentar Zakona o izvršenju i obezbeđenju, Paragraf, Beograd 2013, Zbornik radova, Glosariju, Beograd 2008, str. 22).

godine po zakonu iz 2000. godine otišlo u drugu krajnost gde je obim prava izvršnog dužnika sveden na minimum, a tradicionalno postojeća prava izvršnog dužnika isključena.

SPROVOĐENJE IZVRŠENJA

Javni izvršitelj, koji sprovodi izvršenje ima obavezu da u toku čitavog postupka vodi računa o dostojanstvu ličnosti izvršnog dužnika i članova njegove porodice, te da izvršenje sprovodi na način koji će biti za izvršnog dužnika najbezbolniji, a u granicama mogućnosti za sprovođenje. Zakon je predvideo obavezu sudskog izvršitelja, odnosno izvršitelja, da prilikom pretraživanja stana ili pregledanja stvari izvršnog dužnika u stanu, postupi obazrivo, sa potrebnom pažnjom, ceneći ličnost i dostojanstvo izvršnog dužnika. Oni treba da budu dobro obučeni za obavljanje ovih veoma delikatnih i specifičnih poslova. Zakon je takođe predvideo obavezu za javnog izvršitelja, na maksimalno oprezno ponašanje i korektan odnos i onda kada izvrši pretres odela koje na sebi nosi izvršni dužnik i njegovih ličnih stvari, što podrazumeva korektan odnos, bez ikakvih fizičkih kontakata ili grubosti. To se odnosi i na članove porodičnog domaćinstva. Zakon nije predvideo obavezu da pregledanje odela vrši lice istog pola pošto ovde nije reč o klasičnom pretresanju ličnosti, već samo o pregledanju stvari, dokumenata ili novca koji izvršni dužnik eventualno nosi sa sobom. Budući da se predmeti ili stvari od vrednosti obično drže u tašni, novčaniku ili džepovima, utvrđivanje se može ostvariti i bez direktnog fizičkog kontakta.

Po našem mišljenju, u slučaju osnovane sumnje da je izvršni dužnik sakrio neku od stvari ili vrednosti koje su predmet izvršenja, lični pretres bi moglo da vrši samo lice istog pola, uz prethodno dobijeni zaključak.

Pretresanju ili pregledu stana i drugim postupanjima u stanu izvršnog dužnika, kada nisu prisutni ni izvršni dužnik ni njegov punomoćnik, odnosno zakonski zastupnik, ili odrasli član njegovog porodičnog domaćinstva, moraju prisustvovati dva punoletna građanina. Zakon nije predvideo nikakve bliže odredbe o tome ko može biti svedok prilikom ovih radnji javnog izvršitelja, ali, po zakonskoj formulaciji, to ne mogu biti lica koja su nosioci prava i obaveza iz izvršnog postupka, izvršni poverilac, njegov punomoćnik, "treće lice iz izvršnog postupka", radnici MUP-a koji pomažu prilikom sprovođenja izvršenja niti drugo službeno lice, već svedok mora biti iz reda građana, komšija iz zgrade ili slučajni prolaznik.

Identična obaveza suda za postupanje na terenu uz prisustvo svedoka utvrđena je i u svim slučajevima otvaranja zaključane prostorije kada izvršni dužnik nije prisutan ili neće da otvori, pa se otvaranje vrši nasilno. To se može činiti radi

popisa i plenidbe stvari, oduzimanja stvari, ispražnjenja prostorija, useljenja ili iseljenja iz stana. Zakon ovde nesumnjivo štiti izvršnog dužnika od eventualnih zloupotreba suda ili prekoračenja ovlašćenja javnog izvršitelja; zakon na taj način zaštićuje sud i izvršitelja od eventualnih naknadnih prigovora izvršnog dužnika da je u toku postupanja došlo do nepravilnosti, prekoračenja ovlašćenja, nestanka stvari ili oduzimanja stvari koje nisu predviđene, oštećenja imovine i sl.

Javni izvršitelj je ovlašćen da otvori prostoriju u prisustvu dva punoletna građanina. To će, po nalogu sudskog izvršitelja, odnosno izvršitelja, najčešće uraditi stručno lice (bravar) koga je angažovao izvršni poverilac, popisaće i oduzeće (ako su ispunjeni uslovi) pokretne stvari iz prostorije izvršnog dužnika, ostaviti potvrdu da su u izvršnom postupku popisane i oduzete pokretne stvari, zatim će se prostorija zaključati, a na vidnom mestu (ulazna vrata) ostaviti pismeno obaveštenje izvršnom dužniku da se ključevi od ulaznih vrata prostorije (stana) nalaze u sudu, odnosno kod javnog izvršitelja i da ih može preuzeti.

Može se postaviti pitanje da li se na ovaj način za jedan period izvršni dužnik lišava poseda na prostoriji (stan). Faktički se lišava, ali u radnjama javnog izvršitelja, nema protivpravnosti, te nema ni elemenata oduzimanja poseda – državine izvršnom dužniku. Jasno se da javni izvršitelj preduzima, kao službeno lice, radnje na koje je ovlašćen po zakonu. Sve je ustanovljeno da bi se sprečio izvršni dužnik da svojim ponašanjem, odnosno zloupotrebama sprečava sprovođenje pojedinih izvršnih radnji.

VREME SPROVOĐENJA IZVRŠENJA

Ovo pitanje regulisano je članom 141. novog Zakona o izvršenju i obezbeđenju. Za razliku od prethodnih zakona koji su ovo pitanje regulisali tako što se izvršenje moglo sprovoditi samo radnim danom i to do 20 časova, sada je zakonodavac izbrisao reč "radnog", te se praktično izvršenje može sprovoditi svakog dana od 7 do 22 časa. Ovo, pak, dalje znači da se izvršenje može sprovoditi i na dane državnih praznika, neradne dane ili za dane kada se prema opšte poznatim pravilima u određenoj sredini ne radi zbog verskih praznika.

Po našem mišljenju ovo je jedno od rešenja koje zasluhuje ozbiljnu kritiku. Naime, ako znamo da se parnični postupak vodi i po nekoliko godina, a da izvršni postupak traje u mesecima potpuno je nejasno šta je to toliko važno što je nagnalo zakonodavca da omogući da se izvršenje sprovodi i na primer za novu godinu ili u nedelju. Ovakvo zakonsko rešenje ostavlja mogućnost brojnih zloupotreba od strane javnih izvršitelja i šikaniranja izvršnog dužnika. Ni u kom slučaju ne smemo se osloniti na logičnu pretpostavku da javni izvršitelji imaju svest

o svojoj profesiji, te da to neće činiti. Zakon mora urediti položaj zaštite izvršnog dužnika tako da on ne zavisi od dobre volje ili pak "uvidavnosti" ma koga.

Naravno, ova naša sugestija ne odnosi se na situaciju kada je osnov za sprovođenje izvršenja privremena mera koja podrazumeva hitno postupanje (nasilje u porodici, isključivanje električne energije, uskraćivanje prava na posed ili prolaz i sl).

SAVESNO KORIŠĆENJE PROCESNIH PRAVA

Ovo načelo dominira u parničnom postupku ali se primenjuje i na izvršno pravo. Savesno korišćenje određenih prava, te zloupotreba određenih prava ne moraju biti antipodi. Savesno korišćenje prava podrazumeva pravo stranke da uloži pravni lek ili da traži da bude primenjeno sve ono što je zakonom predviđeno. Zloupotreba prava se može odnositi na permanentnost traženja npr. izuzeća sudije koji postupa, delegaciju suda koji sprovodi izvršenje svih sudija toga suda i sl. Zloupotreba prava ogleda se i u neopravdanom podnošenju zahteva za odlaganje, izmišljanju razloga za odlaganje, dostavljanju lažnih potvrda o sprečenosti za prisustvovanje, izbegavanju sprovođenja izvršenja na terenu, zameni predmeta iz rešenja ili uklanjanju predmeta izvršenja, nekooperativnosti u postupku izvršenja i sl. Zakon predviđa obaveznost savesnost korišćenja procesnih prava i sve ono što je zakonom predviđeno ne može biti protumačeno kao nesavesno korišćenje. Dakle, zakonodavac pravi razliku između onoga što se sme i onoga što se ne sme. Pod nesavesnim korišćenjem određenih prava podrazumeva se i neučtivo, tendenciozno ili zlonamerno prikazivanje određenih činjenica, uvredljivo pisanje podnesaka, omalovažavanje ili insinuiranje u pogledu rada suda ili drugih zaposlenih, pa samim tim i javnog izvršitelja. Naravno da stranka ima pravo da traži izuzeće, s tim što taj zahtev ne sme da sadrži uvredljive ili neprikladne formulacije, te da se drugi neprikladan način obraća sudu ili javnom izvršitelju. Zakon predviđa identičan odnos dostojanstvenog ophođenja i prema strankama, a ovde posebno moramo voditi računa o adekvatnom odnosu prema izvršnom dužniku. Zakon predviđa mogućnost kažnjavanja za nesavesno korišćenje prava, ometanja rada suda, neprikladno ili nepristojno ponašanje i sl.

NAČELO SRAZMERNOG NAMIRENJA

Javni izvršitelj dužan je da prilikom izbora sredstava i predmeta izvršenja radi namirenja novčanog potraživanja vodi računa o srazmeri između visine obaveze izvršnog dužnika i sredstava i vrednosti predmeta izvršenja (član 56. Zakona).

Ovo načelo predstavlja jedno od temeljnih načela izvršnog postupka i ono je oduvek iskazivano kao ideal izvršnog prava u kome se afirmiše ideja da se nađe srazmera između onoga što su prava izvršnog poverioca, te obaveze izvršnog dužnika.

Ovo načelo praktično znači da se prilikom sprovođenja izvršenja mora voditi računa o tome da se izvršnom dužniku ne nanosi nenadoknativa šteta. Ukoliko je, na primer dug nekoliko hiljada dinara onda svakako nećemo pristupiti prodaji stana, kuće ili neke stvari veće vrednosti da bi se namirilo potraživanje izvršnog poverioca. Obaveza u sprovođenju izvršenja je takođe da se i odabere sredstvo izvršenja koje je najpovoljnije za izvršnog dužnika u smislu da će mu najmanje otežati život ili da će njega i članove njegove porodice dovesti u težak materijalno ali i životni položaj.

Ono što je nejasno to je zašto se zakonodavac opredelio da ovo načelo propiše samo za rad javnih izvršitelja. Ovo je temeljno načelo koje se primenjuje za izvršni postupak u celini, te se podrazumeva da ono deluje i prema sudu kao i prema javnim izvršiteljima.

Po našem mišljenju takođe postoji još jedan ozbiljan nedostatak u ovakvoj formulaciji zakonske odredbe. Naime, postavlja se pitanje da li je ovo načelo univerzalno načelo i da li ćemo se njime baš uvek i bezrezervno rukovoditi. Po našem mišljenju zakonodavac je morao da unese i stav dva u istu odredbu kojom bi naznačio da se ovo pravilo neće primenjivati u slučajevima ukoliko sud ili javni izvršitelj utvrde da izvršni dužnik zloupotrebljava svoja prava i da zloupotrebom prava otežava položaj izvršnog poverioca. Naime, ukoliko izvršni dužnik utvrdi da nema ništa od pokretnih stvari, da nema stalnih primanja, da nema imovine manje vrednosti već da poseduje na primer samo dvosoban stan. Da li ćemo se tada opredeliti za obustavu postupka da bismo ispoštovali načelo srazmere. Po našem mišljenju odgovor je negativan. Razlog za obustavu je samo u slučajevima kada izvršni dužnik nema imovine, a ovde je više nego očigledno da izvršni dužnik poseduje određenu imovinu. Sa praktičnog aspekta postavlja se i pitanje zašto se izvršni dužnik ne zaduži npr. hipotekarnim kreditom i ne izmiri obavezu prema poveriocu ili na drugi način ne optereti ovu nepokretnost i tako obezbedi namirenje poverioca.

Dakle, po našem mišljenju, načelo srazmere najpre mora podrazumevati i obavezu suda osim obaveze javnog izvršitelja. Takođe načelo srazmere tumačimo ne samo kao srazmeru u vrednosnom smislu reči, već i kao srazmeru između potencijalnih sredstava izvršenja tako što će sud odabrati ono sredstvo izvršenja koje je najjednostavnije za sprovođenje, ali i koje je najprikladnije za izvršnog dužnika. Ipak smatram da bi ovo načelo trebalo ograničiti eventualnom zloupotrebom prava od strane izvršnog dužnika, te tako ne dozvoliti da se izvršni dužnik "igra

sa primenom zakona". Naime, ni javni izvršitelj ni sud, pa samim tim ni država ne mogu više štiti izvršnog dužnika od onoga kako će on samog sebe zaštititi.

ŽALBA

Žalba je redovan pravni lek koji se ponovo može koristiti u izvršnom postupku. Nažalost naš pravni sistem je u postupku izvršenja i obezbeđenja u više navrata **izbacio** mogućnost ulaganja žalbe u postupku izvršenja.⁵ Novina u novom zakonu koji je stupio na snagu 2016-te, je da žalba odlaže izvršenje odnosno pre izvršenja je potrebno obezbediti na rešenju, klauzulu pravosnažnosti. Po žalbi na rešenje javnih izvršitelja odlučuju drugostepeni sudovi –viši sudovi, a u privrednim sporovima privredni apelacioni sud. Osim žalbe kao redovnog pravnog leka u cilju zaštite izvršnog dužnika uvedena je i mogućnost ulaganja prigovora o kome će odlučivati tročlano veće prvostepenih sudova. Kod prigovora na izvršenje u postupcima naplate komunalnih usluga ulaganje prigovora izvršnim dužnicima omogućava da se odloži izvršenje odnosno prinudna naplata rešenja donetog od strane izvršitelja, dok o prigovoru ne odluči prvostepeni sud, a sve u cilju zaštite izvršnog dužnika od neosnovanog pokušaja naplate nečega što u stvari i ne duguju.

ODLAGANJE

Poput žalbe i institut odlaganja u izvršnom postupku trpeo je u poslednjih nekoliko izmena zakona kojima se uređuje izvršni postupak ozbiljne promene. Naime, odlaganje je bilo potpuno ukinuto odredbama ranije važećeg zakona, te jedna od veoma značajnih karakteristika u pozitivnom smislu reči, vraćanje ovoga instituta.

Uprkos već iznetom stavu da je izvršni poverilac jači u pravu i da se njemu moraju dati prioritarna prava izvršni dužnik ima određene životne situacije kada opravdano može tražiti odlaganje izvršenja. Po našem mišljenju ovo odlaganje mora biti veoma restriktivno zakonom uređeno, ali život je komplikovaniji od pravnih propisa te postoje određene situacije kada je ovakvo rešenje opravdano.

Ovom odredbom se utvrđuje odlaganje izvršenja na predlog izvršnog dužnika. Naravno, da je ovo odlaganje najdelikatnije i da se njemu mora posvetiti najviše pažnje. S jedne strane ne sme se dozvoliti zloupotreba prava, a s druge strane se mora obezbediti humanost postupka.

⁵ Zakon iz 2000. godine, Zakon iz 2005. godine i Zakon usvojen 2011. Sl. glasnik RS, br. 31/2011., menjan tri puta.

Na predlog izvršnog dužnika jednom u toku izvršnog postupka može se podneti predlog javnom izvršitelju da se odloži izvršenje. Takođe mislimo da u slučajevima ada je sud nadležan za izvršenje da se isti zahtev može podneti i sudu.

Izvršni dužnik mora učiniti verovatnim da je usled izvršenja pretrpeo ne-nadoknadivu ili teško nadoknadivu štetu. Tu se pre svega misli na zdravstveno stanje ili na veću materijalnu štetu. Zakon takođe predviđa da je šteta koja bi se pretrpela veća od one koja bi zbog odlaganja bila učinjena izvršnom poveriocu. Zakonodavac takođe predviđa da je odlaganje opravdano naročito iz razloga koje izvršni dužnik uspe da dokaže javnom ili na zakonu overenom ispravom. To bi moglo da bude neka odluka državnog organa, mišljenje lekarske komisije, nalaz inspekcije i sl.

Na predlog izvršnog poverioca javni izvršitelj uslovljava odlaganje polaganja jemstva od strane izvršnog dužnika. Ipak Zakon predviđa mogućnost da se polaganje jemstva ne traži ukoliko bi polaganje jemstva dovelo izvršnog dužnika ili članove njegove porodice u tešku oskudicu. Sam pojam teške oskudice je prilično širok i fleksibilan, ali on ostavlja dovoljno prostora javnome izvršitelju da ceneći faktičko stanje i konkretne okolnosti odluči da li je polaganje jemstva koje je predviđeno kao pravilo neophodno.

Ako je izvršni dužnik uveren da će na drugi način rešiti sporniji odnos on može položiti jemstvo da bi ishodovao stanje u kome se izvršenje neće ni sprovođiti. Tada je polaganje jemstva i logično i opravdano. Ukoliko su pak razlozi za odlaganje isključivo humanitarne – socijalne prirode onda bi zaista bilo nelogično da licu koje nema sredstava da plati glavni dug i moli odlaganje da bi pribavio sredstva za izmirenje mi još namećemo obavezu polaganja jemstva. Ako ima za jemstvo imao bi i za glavni dug. Sa tog stanovišta nam se čini da jeo pravdano stanovište zakonodavca da se javnome izvršitelju ostavi da na bazi konkretnih okolnosti proceni da li je polaganje jemstva neophodno ili ne.

EKONOMIČNOST I EFIKASNOST

Fizička i pravna lica u građansko pravnim sporovima pred sudovima Republike Srbije ostvaruju pravnu zaštitu koja se tiče njihovih ličnih, porodičnih, radnih, trgovačkih, imovinsko pravnih i drugih građansko pravnih odnosa. Kao rezultat postupaka koji se vode pred sudovima, u jednom broju slučajeva donose se i kondemnatorne (obavezujuće) odluke, koje su po svojoj prirodi podobne za izvršenje. Fizička i pravna lica očekuju, da nakon što su u parničnom ili vanparničnom postupku izdejstvovali odluku suda-izvršni ispravu, na bazi koje treba da realizuju svoje pravo o kome je odlučivao sud, da to učine u relativno kratkom roku, efikasno i sa što manje troškova. Sve navedeno važi u slučaju da lice koje iz-

gubilo spor, ne postupi dobrovoljno po pravnosnažnoj i izvršnoj sudskoj odluci. Izvršni poverilac kao lice koje svoje potraživanje ostvaruje u postupku izvršenja, s pravom očekuje da taj postupak potraje kraće nego parnični (ili eventualno vanparnični) koji su prethodili donošenju izvršne isprave. Generalno posmatrano u najvećem broju slučajeva, bilo da su u pitanju ostvarenja novčanih ili nenovčanih potraživanja, izvršni postupak pred sudovima u Republici Srbiji traje vremenski toliko, da bi se to vreme moglo okarakterisati kao suđenje u razumnom roku to jest kao delotvorno sprovođenje postupka izvršenja. Ovo posebno važi kada su u pitanju ostvarenja novčanih potraživanja i kada izvršni poverioci predlažu izvršenje na novčanim sredstvima na računu izvršnog dužnika kod njegove banke. Ovaj postupak je posebno efikasan u situaciji kada izvršni dužnik ima dovoljno novčanih sredstava da bi izvršni poverilac mogao namiriti svoje celokupno potraživanje. Navedeno važi i u slučaju kada se novčano potraživanje ostvaruje plenidbom dela zarade izvršnog dužnika odnosno nekog njegovog drugog novčanog primanja koje ostvaruje uglavnom u mesečnim iznosima.

Kada je u pitanju ostvarenje novčanog potraživanja izvršnog poverioca pomoću drugih sredstava izvršenja (izvršenje na pokretnim stvarima, izvršenje na nepokretnosti, a u novije vreme prodajom akcija ili udela u DOO izvršnog dužnika), u pojedinim slučajevima u postupcima u kojima su predložena navedena sredstva izvršenja i to prvenstveno izvršenje na pokretnim stvarima i nepokretnostima, postupak izvršenja uzima više vremena nego što to očekuje izvršni poverilac i nego što bi to trebalo biti imajući u vidu Međunarodne standarde.

Kada je u pitanju ostvarenje nenovčanih potraživanja, može se reći da je situacija slična, da najveći broj izvršnih postupaka traje vremenski toliko, da se to može okarakterisati kao suđenje u razumnom roku. Postoje i izuzeci zbog kojih izvršni poverilac može opravdano prigovarati da je povređeno pravo na suđenje o razumnom roku, odnosno da je povređeno njegovo pravo na zaštitu imovine. Tu pre svega mislimo na pojedina izvršenja iseljenjem iz nepokretnosti i izvršenja radi predaje individualno određenih ili zamenljivih pokretnih stvari.

Treba istaći da u pojedinim slučajevima kada je u pitanju ostvarenje novčanog potraživanja postupak izvršenja neće dati rezultat to jest izvršni poverilac neće ostvariti svoje novčano potraživanje, iako je on sa svoje strane preduzeo sve što je po Zakonu dužan preduzeti, i iako je sud takođe preduzeo u razumnim rokovima sve što je po Zakonu dužan preduzeti. Jednostavno se pokazalo da izvršni dužnik nema imovine iz koje bi izvršni poverilac ostvario svoje potraživanje. Da li je izvršni dužnik uspešno prikrrio svoju imovinu tako da je ni izvršni poverilac ni sud nisu mogli pronaći ili je izvršni dužnik pre pokretanja postupka otuđio tu imovinu jeste posebno pitanje koje neće biti predmet analize u ovom tekstu. Na napred navedeno ukazujemo iz razloga da bi se videlo da postoje i situacije u ko-

jima iako je preduzeto sve što Zakon predviđa i to u razumnim rokovima, postupak ne mora rezultirati ostvarenjem potraživanja. Izvršni poverilac neće ostvariti svoje pravo koje mu je dato pravnosnažnom i izvršnom sudskom odlukom.

Ustav Republike Srbije,⁶ u članu 16. stav 2. propisuje, da opšte prihvaćena pravila Međunarodnog prava i potvrđeni Međunarodni ugovori su sastavni deo pravnog poretka Republike Srbije i neposredno se primenjuju, te da potvrđeni Međunarodni ugovori moraju biti u skladu sa Ustavom. Članom 18. stav 1. Ustava Republike Srbije propisano je da se ljudska i manjinska prava zajamčena Ustavom neposredno primenjuju.

Posledica navedenih odredbi Ustava jeste i primena Međunarodnih standarda koji se tiču kako prava na suđenje u razumnom roku tako i prava na zaštitu imovine. Ustav Republike Srbije dalje u pojedinim svojim odredbama preciznije reguliše prava građana u pogledu obraćanja Međunarodnim institucijama radi zaštite svojih sloboda i prava zajamčenih Ustavom, te prava na pravično suđenje. Ovo poslednje, podrazumeva da svako ima pravo da mu sudi nezavisan nepristrasan i zakonom ustanovljen sud i to pravično i u razumnom roku, pri čemu Ustav jemči mirno uživanje svojine i drugih imovinskih prava stečenih na osnovu Zakona.

Ustav Republike Srbije dalje u odredbi člana 142. stav 2. propisuje da su sudovi samostalni i nezavisni u svom radu i da sude na osnovu Ustava, Zakona i drugih opštih akata kada je to predviđeno Zakonom, opšte prihvaćenih pravila Međunarodnog prava i potvrđenih Međunarodnih ugovora. Članom 194. stav 4. Ustava Republike Srbije, se precizira da potvrđeni Međunarodni ugovori i opšte prihvaćena pravila Međunarodnog prava deo su pravnog poretka Republike Srbije i potvrđeni Međunarodni ugovori ne smeju biti u suprotnosti sa Ustavom. Stavom 5. istog člana je propisano da Zakon i drugi opšti akti doneti u Republici Srbiji ne smeju biti u suprotnosti sa potvrđenim Međunarodnim ugovorima i opštim prihvaćenim pravilima Međunarodnog prava.

Pre stupanje na snagu sadašnjeg Ustava, Srbija je (u vreme postojanja Državne zajednice Srbija i Crna Gora), postala članica Saveta Evrope (03. aprila 2003. godine), a marta 2004 ratifikovala je Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Na taj način je Srbija primljena u članstvo Saveta Evrope i građanima Republike Srbije omogućeno, da se obraćaju Sudu za zaštitu ljudskih prava u Strazburu.⁷ To da znači da je Srbija prihvatila nadležnost navedenog suda, te da fizička i pravna lica u slučaju da su im povređena prava, a na-

⁶ Službeni glasnik Republike Srbije, br. 98/2006, stupio na snagu 8.11.2006. godine

⁷ Pre Evropskog suda za ljudska prava postojala je Evropska komisija za ljudska prava, koja je ukinuta 1998. godine.

kon što su iscrpila sve predviđene mogućnosti zaštite u okviru pravnog poretka Republike Srbije, mogu da se obrate predstavkom, Sudu za zaštitu ljudskih prava u Strazburu. Kao posledica napred navedenog u određenom broju slučajeva fizička i pravna lica iz Republike Srbije obratila se pomenutom sudu iz razloga jer su im određena prava (pre svega pravo na suđenje u razumnom roku, te pravo na zaštitu imovine) bila povređena zbog ne efikasnog postupka izvršenja pred pojedinim sudovima Republike Srbije, odnosno nedelotvornog sprovođenja izvršnog postupka.

Povodom predstavke takvih lica sud u Strazburu doneo je više presuda kojima je predstavku proglasio prihvatljivom, to jest potvrdio da je došlo do povrede prava iz člana 6. Evropske Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda⁸, kao i iz Protokola⁹ koji važi uz konvenciju (prvenstveno čl. 1 Protokola, koji se odnosi na zaštitu imovine) dosuđivao određeni novčani iznos na ime pretrpljene nematerijalne štete podnosiocu predstavke uz dosuđivanje troškova postupka. U nekim slučajevima je presudom određeno da tužena Država (Republika Srbija) posle pravnosnažnosti presude treba da obezbedi odgovarajućim sredstvima izvršenje odluke nadležnog suda.¹⁰

Analizirajući presude¹¹ koje je doneo sud u Strazburu postupajući po predstavkama lica iz Srbije koja su tražile zaštitu zbog povrede svojih prava u izvršnom postupku, lako se uočava da sud uglavnom utvrđuje povredu člana 6. stav 1. Konvencije i člana 1. Protokola br. 1. Dalje analizirajući razloge koje sud iznosi u svojoj oceni u presudi, uočava se da tužena Država ima obavezu da organizuje sistem izvršenja presuda koje je delotvoran i pravno i u praksi i da obezbedi njihovo izvršenje bez zakašnjenja, pri tome sud (u Strazburu) ne toleriše izostanak ili odbijanja asistencije policije i to ne uzima kao opravdan razlog koji bi Država mogla izneti u postupku pred sudom u Strazburu. Dalje se uočava da sud u Strazburu uvek teži da podnosilac predstavke dobije potpunu imovinsku nakna-

du koje je legitimno očekivao, a u skladu sa pravnosnažnom i izvršnom odlukom na osnovu koje je i pokrenuo izvršni postupak. Sud u Strazburu takođe poziva nje na hroničnu prenatrpanost i zaostajanje sa predmetima ne prihvata kao valjano obrazloženje za prekomerno odlaganje postupka, ukazujući da je dužnost svake Države da svoje pravosudne sisteme organizuje na takav način da svaki njihov sud može da obavi sve svoje obaveze uključujući i izvršne predmete u razumnom roku, što dalje znači da Država ima obavezu da organizuje sistem izvršenja presuda koji je delotvoran i pravno i u praksi i da obezbeduje njihovo izvršenje bez zakašnjenja.

Da podsetimo, Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u članu 6. tačka 1. predviđa prava na pravično suđenje tako da svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili krivičnoj tužbi protiv njega, ima prava na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu Zakona. Presuda se izriče javno, ali se štampa i u javnost se može isključiti iz celog ili iz dela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne bezbednosti u demokratskom društvu, kada to zahteva interes maloletnika ili zaštita privatnog života stranaka, ili u meri koja je, po mišljenju suda nužno potrebna u posebnim okolnostima da bi javnost mogla da naškodi interesima pravde.

Protokol uz Konvenciju o ljudskim pravima i osnovnim slobodama u članu 1. predviđa zaštitu imovine i to u stavu 1, da svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim Zakonom i opštim načelima iz međunarodnog prava, a u stavu 2. da prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primenjuje Zakone koje smatra potrebnim da bi regulisale korišćenje imovine u skladu sa opštim interesima ili da bi obezbedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni.

Svi procesni zakoni naglašavaju načelo efikasnosti. Ovo načelo podrazumeva brzu zaštitu prava građana. Ipak, načelo efikasnosti ima izuzetan značaj, posebno u izvršnom postupku. Nakon dugotrajne i nadasve mučne procedure u parničnom postupku, kada je konačno ishodio izvršnu ispravu i dokazao da je "jači u pravu", izvršni poverilac opravdano očekuje da će mu sud omogućiti brzo ostvarenje prava, odnosno da će na najbrži mogući način realizovati ono što je već utvrđeno sudskom odlukom. Načelo efikasnosti, dakle, podrazumeva da se u najkraćem mogućem roku sprovede izvršenje. No, načelo efikasnosti ne sme prerasti u sopstvenu suprotnost i ne sme biti na uštrb prava izvršnog dužnika niti trećih lica, već pre svega mora obezbediti brzu i efikasnu zaštitu. Načelo efikasnosti ne realizuje se samo skraćivanjem rokova. Efikasnost se omogućuje tako što se smanjuje broj predmeta u sudu, sudovi se bolje tehnički opremaju, kompjuterska

⁸ Sačinjena u Rimu, 4.11.1950. godine, stupila na snagu posle ratifikacije zemalja članica Saveta Evrope.

⁹ Sačinjen u Parizu, 20.03.1952. godine, stupio na snagu ratifikacijom zemalja članica Saveta Evrope.

¹⁰ U 2009. i 2010. godini, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Vlade RS a posle od 2011. godine, Ministarstvo pravde Vlade RS, svake godine objavljuje Odluke i Presude Evropskog suda za ljudska prava donete u odnosu na Republiku Srbiju za period od marta jedne godine do marta iduće godine koje su prevedene na srpski jezik.

¹¹ Vidi bliže presude u predmetima: Preduzeće EVT protiv Srbije (predstavka br. 3102/05); V.A.M. protiv Srbije (predstavka 39177/05); Tomić protiv Srbije (predstavka br. 25959/06); Marčić i šesnaest drugih podnosilaca protiv Srbije (predstavka br. 17556/05); ZIT protiv Srbije (predstavka br. 37343/05); Bulović protiv Srbije (predstavka br. 14145/04).

povezanost sa bankovnim računima omogućava brže skidanje novčanih sredstava sa računa izvršnog dužnika. Sudovi su dužni da ne čekajući predlog izvršnog poverioca postupaju u skladu sa načelom oficijelnosti, preduzimajući u postupku sve izvršne radnje na koje su obavezni. Efikasno sprovođenje izvršenja omogućuje se tako što će sudski izvršitelji biti opremljeni dostavnim vozilima, radnom snagom, magacinskim prostorom i slično. Postupak efikasnosti sprovođenja i izvršenja i afirmacija načela efikasnosti podrazumeva dobro organizovane sudove sa dobro opremljenim i nadasve dobro obučanim izvršiteljima.

Načelo ekonomičnosti se oslanja na načelo efikasnosti. Ipak, ekonomičnost postupka je znatno drugačija i ona se primenjuje i u drugim građansko procesnim propisima.

U samom izvršnom postupku ekonomičnost se ogleda u tome da sud sa najmanjim mogućim troškovima, sa najmanje odlaganja i sa najmanjim posledicama za učesnike u postupku sprovede izvršenje. Da li treba sprovoditi izvršenje na nekom od skupih predmeta izvršenja ukoliko se može mnogo jednostavnije sprovesti izvršenje na nekom drugom predmetu izvršenja.

Načelo ekonomičnosti podrazumeva takvu ulogu suda ili izvršitelja u kojoj će što je moguće jednostavnije, sa manjim troškovima i bez odlaganja sprovesti izvršenje. Sud ne sme ići na ruku interesima izvršnog dužnika, njihovih punomoćnika ili trećih lica u pogledu nepotrebnog odlaganja, odugovlačenja ili neažurnog delovanja. Sve to utiče na ekonomičnost postupka, smanjuje davanja i doprinosi bržem okončanju postupka.

POSREDOVANJE

Ovom odredbom se predviđa dužnost javnog izvršitelja da posreduje između stranaka.

Čini se da je ova odredba iako se sastoji samo u jednoj rečenici izazvala brojne nedoumice te da zahteva dodatna objašnjenja ali i njemu praktičnu analizu.

Prvo sporno pitanje odnosi se na pojam "dužan". Po našem mišljenju prikladniji bi termini bili npr. "može", "ovlašćen je", "u zavisnosti od okolnosti može i sl". Činjenica da je Zakon stavio kao obavezu izvršitelju da posreduje između stranaka ozbiljno dovodi u pitanje sam koncept izvršnog postupka te se tako svaki izvršni dužnik može sada pozvati na to da javni izvršitelj nije obavio zakonom predviđenu dužnost čak ne ni da pokuša već da posreduje između stranaka.

S druge strane, postavlja se pitanje da li je javni izvršitelj osposobljen za ovu vrstu uloge: posrednika, medijatora, miritelja i sl. te da li ima adekvatne kvalifikacije za obavljanje poslova posredovanja s obzirom da znamo da su ovi poslovi izu-

zetno komplikovani i da podrazumevaju osim opšteg pravnčkog znanja i brojne veštine koje su bliže psihološkom pa i sociološkom pristupu nego pravnom.

Kao treće pitanje postavlja se naravno i obim mogućnosti posredovanja, s obzirom na činjenicu da je načelo formalnog legaliteta izvršni postupak ograničen na sprovođenje izvršne isprave, a da su upravo članom 134. utvrđene granice izvršenja u skladu sa izvršnom ispravom. Dakle, sada se postavlja pitanje u kojoj meri javni izvršitelj zapravo uopšte i može da vrši posredovanje i šta bi to posredovanje zapravo značilo. Da li to znači da on treba da izvrši dodatni pritisak na izvršnog dužnika da postupi po izvršnoj ispravi; da li to znači da može da izvršnom dužniku omogućujući određene povlastice u pogledu rokova isplate, odlaganja izvršenja i sl. te da izvrši pritisak na izvršnog poverioca da to prihvati; da li to dalje znači da on na bilo koji način može da posreduje u menjanju ili prilagođavanju izvršne isprave konkretnim okolnostima. Po našem mišljenju zakonodavac bi morao u narednom periodu da ovu odredbu "ublaži" tako što će predvideti mogućnost javnog izvršitelja da posreduje između stranaka i to samo u onim slučajevima kada obe to zahtevaju ili se sa tim saglase. Takođe Zakon bi morao da napravi i objektivizirane kriterijume u kojim granicama, te u okviru kojih mogućnosti se prostire opseg posredovanja javnog izvršitelja (da li je to odlaganje samo u okviru zakonom predviđenih mogućnosti, da li je to plaćanje na rate, da li je to umanjenje obaveze utvrđene izvršnom ispravom uz saglasnost izvršnog poverioca i sl).

OTKLANJANJE NEPRAVILNOSTI

Ovaj pravni institut bio je prisutan u svim zakonima počev od 1978. godine. On se uglavnom odnosio na ograničeno pravo izvršnog dužnika ili ređe izvršnog poverioca, da ukaže na neko nepravilno ili neprikladno ponašanje zaposlenih u sudu (pre svega sudskih izvršitelja). Obim ovih primedbi bio je veoma ograničen i restriktivno se tumačio. Odnosilo se na nevaspitano ili neuljudno ponašanje sudskog izvršitelja prilikom sprovođenja izvršenja, bahato ponašanje prilikom iseljenja iz stana, nanošenje štete imovini dužnika prilikom ispražnjenja stana ili poslovnih prostorija, dolazak van vremena koji je za to predviđen i sl.

Uvođenje izvršenja kao posebne pravosudne profesije u naš pravni sistem, omogućilo je decentralizaciju izvršnog postupka, pre svega kada je u pitanju sprovođenje izvršenja. Imajući u vidu da je Zakon po pitanju mogućnosti izjavljivanja pravnog leka veoma restriktivan, naše je mišljenje da će pravno sredstvo koje je i ranije bilo predviđeno zakonima koji su regulisali izvršni postupak, a to je zahtev za otklanjanje nepravilnosti, biti veoma zastupljeno u praksi. Ono će posebno biti zastupljeno u odnosu na postupanje izvršitelja, jer stranke i učesnici uglavnom

nemaju drugu mogućnost, odnosno efikasno sredstvo da ukažu na zakonitosti ili nepravilnosti koje bi se pojavile u sprovođenju izvršenja, odnosno nemaju mogućnost da na najveći broj odluka koje se donose u postupku sprovođenja izvršenja od strane izvršenja ulože pravni lek.

Kada su u pitanju nepravilnosti koje se u postupku sprovođenja izvršenja pojave pred sudom, onda u zahtevu koji podnosi stranka ili učesnik odlučuje odmah sudija i to u obliku rešenja. Ukoliko je pak zahtev podnet u odnosu na postupanje izvršitelja u sprovođenju izvršenja, onda po tom zahtevu, sam izvršitelj, odlučujući o njemu, može otkloniti nepravilnosti na koju je stranka ili učesnik ukazala. Ukoliko izvršitelj to ne učini u roku od pet radnih dana od kada je zahtev podnet, stranka i učesnik će se obratiti nadležnom sudu a izvršitelj je dužan da nadležnom sudu dostavi original svojih spisa, s tim da iste fotokopira i sprovođenje izvršenja nastavlja na osnovu kopije tih spisa. Ovo iz razloga jer Zakon izričito propisuje da podneti zahtev za otklanjanje nepravilnosti nema suspenzivno dejstvo u odnosu na postupak sprovođenja izvršenja.

Kao što smo naveli, kada sud odlučuje o podnetom zahtevu on odlučuje rešenjem i ukoliko nalazi da je isti osnovan, te da je moguće otkloniti nepravilnosti, rešenjem se nalaže otklanjanje nepravilnosti koje su nastale odlukama i radnjama sudskog izvršitelja ili izvršitelja. Čini nam se da je ovde zakonodavac ponovo neopravdano izostavio mogućnost izjavljivanja pravnog leka protiv rešenja suda kojim se zahtev usvaja te utvrđuje nepravilnost obzirom da opet može biti reči o veoma značajnim posledicama koje mogu nastupiti kako po izvršnog dužnika, tako i po izvršnog poverioca.

Ono što je značajno, i na to treba ukazati, po našem mišljenju, moguće je otklanjanje samo onih nepravilnosti, koje sudski izvršitelj ili izvršitelj, učine u toku sprovođenja izvršenja. To znači, da kada su u pitanju odluke suda u odnosu na ove odluke uz izuzetak koji se tiče predaje nepokretnosti, nije dozvoljeno intervenisati ovim pravnim sredstvom.

Ovo je poslednja odredba u glavi devet koja uređuje pitanje sprovođenja izvršenja. Ona je na samom kraju poglavlja i reguliše se pitanje šta se dešava kada se utvrdi da je osnovan zahtev za otklanjanje nepravilnosti. O nedoumicama u postupku postupanja sudova prilikom otklanjanja nepravilnosti za sprovođenje izvršenja vidi obrazloženje uz član 148. Zakon je ovde predvideo dve mogućnosti.

U slučaju da je sud odnosno sam javni izvršitelj utvrdio nepravilnosti koje su učinjene u toku sprovođenja izvršenja ukida preduzete radnje i preduzima ili nalaže preduzimanje radnji kojima se otklanjaju posledice preduzetih radnji. Neke od ovih radnji se mogu "popraviti" dok se negde naprosto ne može situacija popraviti iako je nepravilnost uočena i nesporno utvrđena (ako se konstatuje na primer da je javni izvršitelj došao na izvršenje u 23 časa i 30 minuta iako je za-

konski utvrđeno da osim u hitnim slučajevima može da sprovodi izvršenje najkasnije do 22 časa).

Sledeća moguća situacija je kada se utvrdi da je zahtev osnovan, a nepravilnost se ogleda u nedonošenju odluke ili propuštanju radnji suda odnosno javnog izvršitelja. Tada je neophodno utvrditi nepravilnost koja je učinjena ali i doneći odluku ili preduzimati radnje koje su propuštene. I ovaj stav zakona predstavlja mogućnost otklanjanja nepravilnosti, te postupanja u slučaju da su one evidentne.

Zakon predviđa obavezu suda odnosno javnog izvršitelja da obavesti Ministarstvo pravde odnosno Komoru javnih izvršitelja o tome da je utvrđeno da je javni izvršitelj učinio nepravilnost u sprovođenju izvršenja.

Ova odredba iako nedovoljno precizna u pogledu nadležnosti za postupanje u dva predviđena slučaja, ipak predstavlja po našem mišljenju dobro rešenje jer se učinjena nepravilnost ne može samo konstatovati bez ikakvih posledica. Ukoliko je utvrđeno da je u toku sprovođenja izvršenja zaista došlo do nekih nepravilnosti onda mora postojati mehanizam da se te nepravilnosti najpre otklone, ali i da se utvrdi eventualna odgovornost (ako do propusta nije došlo usled neke više sile), te da se onaj ko je odgovoran za učinjenu nepravilnost primerno sankcioniše.

ZAKLJUČAK

Kao što smo naveli u samom uvodu ovoga rada načelo zaštite dužnika nije jednoznačno i ne može se svesti na uređivanje u jednoj ili nekoliko odredaba. Ovo izuzetno važno načelo izvršnog prava praktično se prostire kroz sve segmente Zakona o izvršenju i obezbeđenju i mora biti sastavni deo svih odredaba kako bismo na najkvalitetniji mogući način obezbedili ono što predstavlja ideal svakog izvršnog postupka, a to je uravnotežen odnos između prava izvršnog poverioca (kao nosioca nesporno utvrđenog ovlašćenja) te izvršnog dužnika, (kao nespornog nosioca utvrđene obaveze iz izvršne isprave) ali i prava trećih lica koja mogu učestvovati u izvršnom postupku.

Dakle, ideal izvršnog prava je da ono bude brzo, ekonomično, ali nadasve zakonito i pravično. Brz i ekonomičan postupak ni u kom slučaju ne mogu biti na uštrb izvršnog dužnika ili prava trećih lica (izlučni ili razlučni poverioci) jer se i ovim licima mora omogućiti ostvarivanje pravne zaštite.

Samo ovako uređen izvršni postupak garantuje da će se obezbediti valjana zaštita prava fizičkih i pravnih lica i njihove imovine.